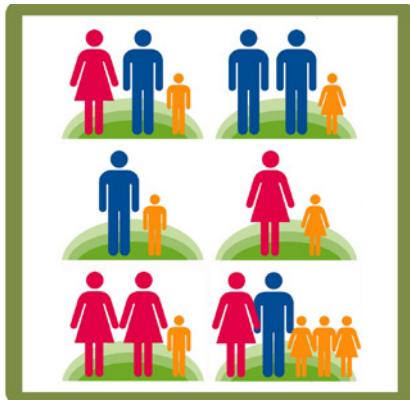

III. ATALA

1

FAMILIAK

Aurrekariak

Botere publikoek familiak babesteko duten betebeharrak [Konstituzioaren](#) 39. artikuluan du azken oinarri juridikoa. Halaber, [Euskal Herriko autonomia Estatutuak](#) 10-39. artikuluetan dio familien babesa eskumen eskusibokoa dela, estatutu-arauak “komunitate-garapen, emakume kondizioaren arazo, eta haur, gazte eta hirugarren adinekoen aldeko politika” gisa definitzen dituen arloen barrukoa. Familiak, zalantzarik gabe, botere publiko guztien babes berezia behar du, pertsonen garapen osorako euskarri material eta afektiboa izatearen funtzio ezinbestekoa baitu, bai eta egiteko kuantitatibo eta kualitatibo bat ere, adingabeei, adinekoei eta gaixotasunagatik edo mendekotasunagatik premia bereziak dituzten pertsoneri arreta emanaz betetzen duena.

Arartekoak, arlo honetan, familiak babesteko politika publikoak bultzatu eta indartu daitezen sustatzen du, familia-eredu askotarikoen garrantzia kontuan hartuta. Zuzenbideak aintzatetsiak ditu familia-ereduok, eta zenbait kasutan arreta berezia behar izango dute, beren funtzioak betetzeko behar dituzten prestazio guztiak erabateko berdintasunez eskuratzeko. Era berean, familiak babesteko politika publiko horiekin loturiko herritarren kezak bideratzen ditugu, baita horiei arreta eskaintzea helburu duen beste edozein jardura publiko ere.

1. Arloa kopurutan

2014. urtean familien arloan 23 espediente kudeatu dira, batik bat, administrazioaren funtzionamenduari, prozedura administratiboari eta lanbidea, norberaren bizitza eta familia bizitza bateratzeari buruzkoak izan dira.

2014ko abenduaren 31n, urte honetan zehar kudeatutako kexa espedienteen izapidetze egoera hauxe izan da, 2014. urtean jasotakoak eta 2014ko urtarrilaren 1ean abian zeudenak kontuan hartuta:

GUZTIRA	Izapidetzen	Amaituta	Jarduera okerra	Jarduera okerrik ez	Herritarrei aholkuak eta informazioa ematea	Gerora ez dira onartu
36	4	32	8	7	3	14

2. Kexarik aipagarrienak

2.1. Seme-alabengatiko eta lanbidea eta familiako bizitza bateratzeko laguntzen atzerapenak

Aurreko urteetan gertatu zen moduan, azpimarratu behar dugu arlo honetan 2014an jaso diren kexa askotan hauxe aipatu dela: [Eusko Jaurlaritzaren 177/2010 Dekretua](#) (familia eta lana bateragarri egiteko laguntzei buruzkoa) eta [255/2006 Dekretua](#) (seme-alabak dituzten familientzako diru-laguntzak arautzen dituen) aplikatzearen ondoriozko laguntzak izapidetzean eta jasotzean atzerapena egon dela. Egiaz, espediente horiek modu egokian ebatzi dira gobernuan ordainketei aurre egiteko beharrezkoak diren bitartekoak aktibatu eta gero, eta kexagileen kobratzeko itxaropenak kasu guztietan bete dira. Ez da hala gertatu, ordea, familia eta lana bateragarri egiteko asmoz 2014ko martxoaren 1etik aurrera egin diren laguntza eskaeren kasuan. Hurrengo atalean zehatzago azalduko dugu gai hori.

2.2. Lanbidea eta familia bizitza bateratzeko laguntzetarako aurrekontu kreditua amaitzea

Herritar askok Arartekora jo dute Eusko Jaurlaritzak irailean egin zuen iragarkiari buruz kontsultak egin edo kezak aurkezteko, hau da, 2014. urterako bateratzeko diru-laguntzetara bideratutako aurrekontuan ezarritako diru-kopurua agortu zela eta diru-kopuru horrekin 2014. urteko otsailera arte aurkeztutako eskaerei erantzun ahal izan zitzaizela. Erreklamazioegileek iragarkiarentzatiko haserrea adierazi dute; izan

ere, diru-sarrera horiek izango zituztela uste zuten, artean bateratze neurriren bat hartuta zutelako (eszedentzia, lanaldi murriztua, zaintzaileak kontratatzea), eta horrek sortutako soldata murrizketa konpentsatzeko.

Egindako kexen esparruan, [2014ko abenduaren 10eko Arartekoaren ebazpena](#) bidali diogu Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailari. Horren bidez, gomendatzen zaio lan- eta familia-bizitza bateragarri egiteko familientzako diru-laguntzen unibertsaltasuna eta maila ekonomikoa mantentzea, uanean uneko beharrianei erantzuteko kontziliazio-laguntzen programara bideratutako aurrekontu-partidak egokitzea eta diru-laguntzen banaketa bidezkoagoa ahalbidetzen duten irizpideak txertatzea.

Erakunde honek egiten dituen eta aipatutako ebazpenean arreta gehiagoz aurkezten diren gogoeta nagusiek honako gai hauek hartzen dituzte kontuan:

- Herritarrek adierazitako haserreak toki onean jartzen du familia barneko zaintza ondasun sozial gisa baloratzen duen eta bateratze eskubideari uko egin nahi ez dion gizarteari buruz. Botere publikoek ezin dute gizarteren eskaera albo batera utzi.
- Enplegu eta Gizarte Politiken Sailak bete ditu bateratzeko diru-laguntzak arautzen dituen araudiak ezartzen dituen betekizunak, aurrekontu eskuragarritasunaren mendentasunari, kreditua agortzearen publikitateari eta laguntzak hurrengo ekitaldiko aurrekontuaren kontura ordaintzeko aukerari dagokienez.
- Aurrekontu kredituaren azterketatik eta aurreko ekitaldientako benetako eskaeratik ondorioztatu daiteke ezarritako kredituak ez diela erantzuten gizartearen beharrei eta eskariaren aurreikuspenari; horregatik, beharrezkoa da gizartearen errealitateari eta hautematen diren beharrei hobeto egokitzea.
- Baliabide ekonomiko mugatuak izanik eta lehenesteko beharra ikusita, ez zaigu egokia iruditzen erabilitako irizpide bakarria hertsia-eskaerak aurkezteko hurrenkera kronologikoa izatea, eta egokia izango litzateke laguntzen banaketa bidezkoagoa izateko irizpideak gehitzea.

Gure gomendioari erantzunez, sail horrek adierazi digu ez daukala aldaketak egiteko asmorik bateragarritasun-laguntzak jasotzeko unibertsaltasunean. Orobat adierazi digu abenduaren 23ko 5/2014 Legeak –Euskal Autonomia Erkidegoko 2015. urteko aurrekontu orokorrak onartzen dituenak– 31 milioitik gora euroko aurrekontu-kreditua ezartzen duela laguntza horietarako, alegia, %81,13 gehitu dela iazkoaren aldean. Sail horren ustez, gehikuntza horri esker erantzun ahal izango zaie 2014an egin ziren eta, kreditua bukatu ze-

lako, erantzuna jaso ezinik geratu ziren laguntza-eskaerei, eskatzaileek eskaera berriz egin behar izan gabe. Bukatzeko, jakinarazi digu bateragarritasunerako laguntzak arautzen dituen dekretuaren aldaketa 2015. urtean barrena indarrean jartzea aurreikusita dagoela. Aldaketa horrek familia-errenta estandarizatuaren irizpidea ezarriko du jaso beharreko zenbatekoa kalkulatzeko. Horren bitartez tratu bidezkoagoa emango zaie, sail horren iritziz, familia mota eta egoera ezberdinei.

2.3. Laguntzak eskuratzeko betekizunak formalki ez betetzea

Laguntzak eskuratzeko betekizun batzuk bete ez direlako (esaterako, seme-alabak jaiotzeagatiko laguntzak eskuratzeko administrazio-egoitza EAEn edukitzea) ukatu diren laguntzei buruzko kexak jasotzen jarraitu dugu. 2013. urteko txostenean, erakunde honek gaiari buruz zuen kasuistika eta balorazioa azaldu genuen, interesdunei emateko informazioan hobekuntzak proposatu genituen, prozedurari hasiera ematen zaionetik.

Puntu honetan nabarmendu nahi dugu, aurreko urteetan egin dugun bezala, komenigarria dela seme-alabak jaiotzeagatiko laguntzen ematea automatizatzea, interesdunentzat gero eta konplexuagoa den eskaera-izapidearen mende ez egoteko. Izan ere, izapide horren ondorioz laguntzen onuradunak izan litezkeen pertsona askok ez dituzte jasotzen.

3. Araudi- eta gizarte-testuingurua

Kontratazio egonkorra laguntzeko eta langileen enplegarritasuna hobetzeko [abenduaren 20ko 16/2013 Errege Dekretuaren 1. artikulua](#) Langileen Estatutuari buruzko Legearen testu bateginean aldaketa batzuk egiten ditu. Guri dagokiguna hau da: aipatutako legearen 37. artikulua aldatzen du eta kargura dituzten seme-alabek hamabi urte bete arte bateratze neurriei heltzeko aukera ematen die langile guztiei; horrela, besteren kontura lan egiten duten eta administrazio publikoko langileen bateratze eskubideak parekatuko dira.

Lege erreforma horrek sektore pribatuan besteren kontura lan egiten duten langileek sufritutako konparazio bidegabe-keria gainditu du, erakunde honek aurreko urteetan jaso dituen kexetan ere ageri zena.

Erkidegoan ez dira aldaketa garrantzitsurik egon Familiei laguntzeko [abenduaren 12ko 13/2008 Legeak](#) eratutako familiak laguntzeko politika publikoetarako oinarriak ezartzen

dituen lege- eta arau-esparruan; legearen bidez, arlo horretan izan beharreko esku-hartze publikoaren oinarriak eta printzipioak ezarri ziren, arau garapen bidez osatu da eta seme-alabengatikotako diru-laguntzak, lanbidea eta familia bizitza bateratzeko diru-laguntzak eta **familia-errenta estandarizatzeko sistema** erregulatu zituen.

Gainera, Euskadiko familiei laguntzeko politika publikoen ildoak eta orientabideak familiei laguntzeko erakundeen arteko planetan jasota daude. 2013. urtean, alorrean esku-dun den **Eusko Jauriaritzako Familia Politikarako eta Gizarte Garapenerako Zuzendaritza** organoak adostu zuen 2011ko abenduan onartu zen eta ordutik indarrean dagoen Familiei Laguntzeko Erakunde Arteko III. Planaren jardun-esparruei eta ekintza estrategikoei lehentasuna ematea. Hogeita hamabi neurri erantzuten dieten hamasei ekintza estrategikoen bidez sustatu nahi diren alorrak 2013ko txostenean azpimarratu ziren.

4. Jarduera-planaren esparruko bestelako esku-hartzeak

2014. urterako egindako jarduketa planari dagokionez, jarraian arloan egindako jarduketa nagusien berri emango dugu, hain zuzen ere, arreta jarri da *Familiei laguntzeko politikak Euskadin: azterketa eta proposamenak* gaiari buruzko txosten berezia amaitzetik eratorritako jarduketetan eta EHUko XXXIII. **Udako Ikastaroen** barruan antolatutako ikastaroan; edizio horretan Estatuko Herriaren Defendatzaileen Koordinaziorako XXIX. Jardunaldiak ere antolatu ziren.

4.1. Txosten berezia: *Familiei laguntzeko politikak Euskadin: azterketa eta proposamenak*

Familiei laguntzeko politikak Euskadin: azterketa eta proposamenak txosten berezia familien iritzia (ordezkatzeko dituzten elkarten bitartez), adituena eta erakundeetako ardura-dunena bildu da; horrez gain, Europako herrialde askotako familiei laguntzeko politikei buruzko azterketa konparatua egin da. Hori guztia egiterakoan azken helburua familiei laguntzeko politikak bultzatzeko eta indartzeko laguntza ematea izan da.

Diagnostiko soziala, demografikoa eta testuinguru juridiko eta arautzailearen diagnostikoa egin ondoren, **Euskadin familiei laguntzeko politika publikoak bereizten dituzten ezaugarri nagusiak** aztertzen ditu, Europako hainbat herrialdetan familiei laguntzeko garatutako politikak erreferentziatzen hartuz.

Arartekoak egin ohi duenez, txostenean Euskadin familientzako politika publikoak garatzen dituzten administrazioei zuzentzen zaizkien zenbait gomendio daude. Hamasei gomendioak hautemandako lau erronken inguruan eratu dira:

1. Familiei laguntzeko politiken **lidergoa eta zeharkakotasuna sustatzeko**, alde batetik, baliabide edo babes berezia behar duten familiako errealitate ezberdinak identifikatuko dituen esparru juridikoaren garapen xeheagoa egitea proposatzen da; horrela, familiei laguntzeko euskal legeak garatzen dituen lege testu egokiek dagokien estaldura eta laguntza izan ahalko dute. Beste alde batetik, hobekuntzak egin behar dira erakundeen edota erakunde mailen arteko koordinazio jardueren antolakuntza instituzionalean, informazio integralerako gailuetan eta Familiak Laguntzeko Erakundeen arteko III. Planaren indarraldia luzatzean, bertan jasota dauden neurri guztiei heldu ahal izateko, gaur egun plan horrek legealdi honetarako finkatutako lehentasunez gain.
2. **Familia arloan inbertsio publikoa indartzeko** gomendioak, batez ere, seme-alabak dituzten familien gastuak konpentsatzeko; bide honetan doaz:
 - Familien gastuak, eta bereziki seme-alabak dituzten familien gastuak, konpentsatzeko neurri ekonomikoen inbertsio publikoan egindako ahalegina areagotzea, pixkanaka Europako beste herrialde batzuekin alderatuta batez besteko kokapenera irits gaitzen.
 - Seme-alabak dituzten familientzako laguntza ekonomikoen sistema sistema unibertsalerantz bideratzea, eta ez, batez ere, zerga dedukzioetan oinarritutakora (gaur egun bezala).
 - Fiskalitateari dagokionez, koordinazio sozio-fiskala indartzeko (estrategia integralen bidez) neurriak ezarri eta horren eragina egiaztatzeko ekimen pilotuen garapenean aurrera egin.

3. Familiek haien eguneroko bizitzan **familia eta lana bateratzeko** dituzten zailtasun handiek zeresan handia dute biztanleria zahartzean eta egungo ongizate sistema, gaur egun ulertzen dugun bezala, etorkizunean mantentzean ere. Europar erkidegoko zuzenbidetik neurri desberdinak sustatzen ari dira, eta neurri horiek eginkizun horretan aurrera egiteko egiturazko eta balio arloko aldaketak eskatzen dituzte; horrez gain, helburu horri buruzko txosteneko gomendioek bezalaxe, neurri horiek erakusten dute bateratzeko estrategia koordinatuak sustatu, sentsibilizazio estrategiak garatu eta boka-zio unibertsala duten laguntza eta baliabide eraginkorrak abian jarri beharra dagoela.

4. Familietan eragin handia duten **sektore arloko neurriak sustatzeko eta egoera zaurgarrian dauden familiei laguntzeko** gomendio multzoa familietan eragina duten beste sektore batzuei zuzentzen zaie: Gizarte, osasun eta gizarte-osasun zerbitzuen arloari, mendetasun egoeran dauden pertsonen, ezgaituen eta gaixoen familiei laguntzeko; haurren hezkuntzari eta garapen osoari zuzendutako jarduketak garatzen dituzten erakundeei, gurasotasun positiboaren aldeko programak sustatzeko eta hezkuntzako materialetan familia ereduaren aniztasuna ikusgai egon dadin sustatzeko behar diren neurriak aktibatuzko; etxebizitza sistemari, eskaintza bizitzan zehar izaten diren familia-behar guztietara egokituzko; diru-sarrerak bermatzeko sistemari, familiaren tamainak garrantzi handiagoa izan dezan eta familia eskatzaileentzako prestazio sozialetarako sarbidea hobetzeko kanpainak edo neurriak sustatu ditzan, kanpoan geratzen diren familientzat; aisialdiko heziketa eta denbora libreko heziketa arloari, eskaintza behar beste zabaltzeko.

4.2. Bilerak elkarrekin

Beste urte batez, Euskadiko familien aniztasunaren interesak ordezkatzeko dituzten hainbat elkarerekin harremanetan egon gara; horri esker, lan-ildo nagusiak, premiak eta botere publikoei zer eskatzen dieten jakin ahal izan dugu.

Harremanak, batik bat, aurreko atalean aipatu dugun Euskadiko familiei buruzko txosten bereziaren esparruan gertatu dira; Udako Ikastaroa antolatzerakoan eman dira, eta hainbat erakundetako ordezkariak presentzia handia izan dute. Horien artean, honako hauek nabarmenduko ditugu: [Hirukide](#) Euskadiko familia ugarien elkarte; [Sehaska](#) guraso homosexualen elkarte; [Fundación de Familias Monoparentales Isadora Duncan](#) guraso bakarren fundazioa; [Associació de Famílies Lesbianes i Gais](#) guraso gay eta lesbianen elkar-tea eta [Fundación Secretariado Gitano](#) fundazioa.

Guraso bakarreko familien errealitatea bereziki landu zen Asociación de Mujeres Madres de Familias Monomarentales B.G. ama bakarreko familien elkartearekin azaroan izandako bileran.

4.3. Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Politiken Sailarekin bilera

Aipatutako familiak laguntzeko politikei buruzko txosten berezian jasotako ondorioen eta gomendioen aurkezpena eta eztabaida egiteko, [Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Politiken Sailaren](#) arduradunekin bilera bat egin zen, Familia Politika eta Komunitate Garapenerako Zuzendaritza ere bertan egon zen.

Bestalde, aurreko zuzendaritza horretako arduradunekin eta langile teknikoekin harreman eta lankidetzara emankorrak izan dira, bai herritarrek aurkeztutako kexa espediente batzuen izapideak eta jarraipena egiteko, bai saila egiten ari den laguntza dekretuen berrikuspena egiteko. Puntu honetan, azpimarratu nahi dugu herritar batek adierazitako kontu bat gehitzearen aurrean azaldutako jarrera irekia; herritar horren oharra bateratzeko diru-laguntza eskaeretan adoptatutako seme-alaben filiazioa egiaztatuzko dokumentazioari buruzkoa da, hain zuzen ere.

4.4. Arartekoaren Udako Ikastaroa eta Estatuko Herriaren Defendatzaileen Koordinazioerako XXIX. Jardunaldiak antolatzea

EHUKO XXXIII. Udako Ikastaroen barruan, irailaren 9 eta 10ean, Gasteizko Montehermoso Jauregian Ararteko erakundeak antolatutako ikastaro bat egin zen, [Familia eta beraien beharrak eta erronkak oraingo gizarte- eta ekonomia-egoeran: Botere publikoen erantzuna](#) izenburukoa. Arartekoak honako gai hauek hausnartu ahal izateko heldu nahi zion gai horri:

- Familien zereginak eta Estatuaren eginkizuna familiei sostengua eta laguntza emateko duen betebeharra betetzeko.
- Zeintzuk diren era askotako familien beharrak eta eskaerak.
- Behar eta eskaera horiei nola erantzuten dieten “familientzako” politika publikoek edo familia-sisteman eragin handia duten politikek.
- Nola ari diren aintzat hartzen (eta, beraz, artatzen) familia batzuk baztertuak edota diskriminatuak izateko arrisku handiagoan jartzen dituzten askotariko faktoreak.
- Zer ikasketa lor ditzakegun hurbil ditugun herrialdeetako politikatik eta jardueretatik.

- Nola eman familiei kalitateko denbora-tarteak, beren zereginak egin ahal izan ditzaten, batez ere nekez besterendu daitezkeenak.
- Eta behar bezalako genero-ikuspegitik aztertzea.

Txosten honen IV. kapituluaren ikastaroaren garapenari, partaideei, hitzaldiei eta abarrei buruzko informazio zehatzagoa aurkituko duzue.

Edizio horretan egin ziren, halaber, **Estatu osoko herriaren defendatzaileen koordinaziorako XXIX. Jardunaldiak**.

Urteroko elkartzeko hauetan egin ohi denez, alde zurekin ezberdintzen lantegi egiten dira, jorratuko den gaiaren inguruan sakontzeko. 2014. urtean bi tailer ezberdin antolatu dira. Lehenengoa, Iruñean egin zen eta hauxe izan zen gaia: *“Familiei laguntza: partekatutako beharrak eta desberdinenak”*. Bertan, familia guztiek partekatzen dituzten beharrei buruz sakontu zen; egitura edozein dela ere hiru motatakoak dira: ekonomikoak; denbora, zerbitzu eta informaziozkoak; eta hazteko orientazio eta aholkularitzakoak. Beste alde batetik, familia eredu askok dituzten behar bereziak aztertu ziren (familia ugariak, guraso bakarreko familiak, familia homoparentalak, berrosatutako familiak eta harrera familiak).

Bigarren tailerra Sevillan egin zen eta hauxe izan zen izenburua: *“Familia zaurgarriak: politika publikoak eta baliabideak”*. Bertan honako behar hauek jorratu ziren: 1) gizartearen baztertuta dauden edo baztertuta geratzeko arriskuan dauden familiak (etorkinen familiak, ijitoen familiak, baliabide pertsonal, sozial eta ekonomiko gutxi dituzten familiak); 2) zaurgarritasun- edo arrisku-egoeran eta adingabeak dituzten familiak (pobrezia-egoeran dauden eta adingabeak ardurapean dituzten familiak, ardurapean dituzten adingabeekin gatazkak dituzten familiak, genero-indarkeriaren eraginpean dauden adingabeak); eta 3) mendekotasun egoeran dauden pertsonak dituzten familiak.

Familia guztiek partekatzen dituzten beharrei eta familia tipologia bereziko familia batzuek dituzten beharrei buruzko lehenengo tailerra Arartekoak dinamizatu eta koordinatu zuen. Bi tailerretako ondorioak Udako Ikastaroan aurkeztu ziren eta herriaren defendatzaileek onartu zuten [Adierazpean](#) daude jasota; jardunaldiei eta hilabete hauetako lanari bertan eman zitzaion amaiera.

5. Herritarren eskubideen egoeraren balorazioa

Familiei publikoki laguntzea banakoei euren giza garapenean laguntzea dela kontuan hartuta, norbanakoaren eta

gizarte-eskubideak lortzeko eta premia gehien dutenak (adingabeak, adinekoak, gaixotasunen bat edo mendekotasuna duten pertsonak) bereziki babesteko, erakunde honek uste du **familiei laguntzea gizarte-estatua mantentzeko ezinbesteko estrategia publikoa dela; beraz, krisiaren testuinguruan, inoiz baino gehiago, familia-politikak gizartearen kohesioa bermatzeko eta pobrezia eta gizarte desegituraketa saihesteko inbertsio publiko onena dira.**

Gai zehatzagoi heldu baino lehen, gogorarazi nahi dugu familien arloan jardutea ez dela bakarrik laguntza publikoak edo diru-laguntzak emateko politikak gauzatzea; izan ere, horretaz gain, eta gero eta gehiago, kulturarekin, gizartearekin eta ekonomiarekin lotutako aldaketa sakonak sustatu behar dira, familien premiak gure ekonomia-jardueran erabat sartzeko ikuspuntu berriak eratzeko. Botere publikoak pentsamoldea aldatzeko prozesuen buru izan behar dira, zaintzaren, etxeko lanen, atsedeneren, aisiaren, giza harremanen eta gizartearen parte hartzeko bestelako moduen (bai borondatezkoak bai soldatapekoak ez direnak) beharrezko tokia –eta balio nagusia– onartzeko.

Horrela, gero eta beharrezkoagoa da **denbora antolatzen planteamendu global berriak** nabarmentzea, lana gure bizitzaren erdialdea izatea zalantzan jartzen dutenak eta norbanakoaren eta familiaren premiak era nahikoan betetzeko lanbidetaren eustea ahalbidetzen dutenak.

Gainera, pertsonak artatzeko eta **zaintzeko erantzukizun partekatua** nahitaezkoa da sexuen arteko berdintasunaren printzipioa betetzeko, soilik bateratzen duen gizarte baterako oinarriak sakonki garatzen baditugu izango baita bideragarri. Horrela ez bada, pertsonak artatzeko eta zaintzeko tokirik ez duen eta, beraz, gizalegez bideragarria ezin izan daitezkeen gizarte-eredu bat eraikiko dugu.

Euskal herri-administrazioei dagokienez, egia da helburu horrekin bateratzeko diskurtso berritzaile eta ausartago baten buru izan behar direla. Diskurtso horrek pertsonen bizitzetarako gero eta eutsiezina den eta gure gizartearen demografian eta gure bizi-kalitatearen hondatzean eragin nabarmena duen eredu bat zeharo zalantzan jarri behar du. Horretarako, gai horrek gehiago ukitzen dituen eragileak –hala nola, enpresak– sozialki sentsibilizatzeko lan egin behar da, eta kontu hori botere publikoaren instantzia guztietako agenda politikoetan lehentasunezko gai gisa sartzeko lortu behar da.

Bateragarritasunaren aldeko apustuak zeharkakotasuna izan behar du bereizgarri eta gure sistema ekonomiko eta politiko osoa denbora arrazionalizatzeko eta zaintzari berriro balioa emateko diskurtso berri baten eraginpean jarri behar da, arreta nagusiki pertsonengan jartzeko, ez produktzioan.

5.1. Gaur egun familiei laguntza emateko indarrean dauden politikak hobetzeko kontu zehatzei dagokionez, esan beharra dugu Euskadin nahitaez jorratzeko dagoen lehenengo gaietako bat **baliabide edo babes berezia behar duten familiako errealitateak identifikatzea** dela, administrazioek ezarritako neurrien eskubideen titularrentzat marko bateratua sortzeko. Hori, adibidez, guraso bakarreko familiei gertatzen zaie eta erakunde honen iritziz, aintzatespen argia izan beharko lukete, baita guraso bakarreko familien ereduaren zein familia-unitate sartzen den eta zein ez zehatz identifikatzeko definizio bat ere. Beraz, beharrezkoa da, Familiei Laguntzeko 13/2008 Legea garatuz, familien kategoria ezberdinen erregulazio xehatua egitea; horrela, euskal herri-administrazio guztiek modu berean aintzat hartzen dituztela bermatuko da eta egoera ahulagoan dauden familiei emandako tratuan justifikatu ezin diren ezberdintasunik ez da egongo.

5.2. Familiek, haien egitura eta osaera zehatzak edozein direla ere, **premia komun** batzuk dituzte. Sinplifikatuta, hiru mota hauetakoak dira: 1) guraso-gaitasuna modu egokian garatzeko informazioa, orientazioa eta aholkuak; 2) seme-alabak hazteari eta familia barneko zaintzari lotutako kostuei aurre egiteko baliabideak; 3) lanaren esparruan, familiaren esparruan eta norberaren bizitzan hartutako erantzukizunak bateratzeko denbora eta zerbitzuak.

5.2.1. Gaur egungo familiek aldaketa eta erronka askori aurre egin behar diete, eta horrek gurasotasunari laguntza gehiago emateko beharra dakar. Beharrezkoa da familia guztientzat seme-alabei garapen pertsonal eta sozialean hezteko eta laguntzeko baliabide eta gaitasun egokiak eskaintzea, gurasotasun positiboari buruzko programa eta prestakuntza programa gehiago abiaraziz (balioak garatzea, heziketa afektiboa eta sexuala, pantaila aurrean egotea, familia-ereduak, etab.), osasun publikoaren eta lehen mailako prebentzioaren planteamendutik.

5.2.2. Familia barneko zaintzaren gastuei aurre egiteko baliabide ekonomikoek dagokienez, beharrezkotzat jotzen da familian egin beharreko inbertsio publikoa indartzea, batik bat, seme-alabak dituzten familien kostuak konpentsatzeko, baina baita mendeko pertsonen edo ezgaitasunen bat duten pertsonen zaintzatik eratorritako gastuak konpentsatzeko ere.

Zentzu horretan, beharrezkoa iruditzen zaigu seme-alabak dituzten familientzako laguntza ekonomikoaren sistema sistema unibertsalera bideratzea (errentaren mende ez dauden zuzeneko laguntza unibertsalen sistema, horren arabera haztatu badaitezke ere) eta ez nagusiki zerga dedukzioetan oinarritutakora, gaur egun gertatzen den bezala. Ahal den neurrian, ofizioz hasi eta emakidarako sistema automatizatu bat prestatu beharko litzateke, eta horretarako administra-

zioen esku dauden datuetara eta dokumentaziora jo beharko litzateke. Horrela, prestazioak aurkezteko kudeaketarekin zerikusia duten arazo asko konponduko lirateke (eskaera, dokumentazio frogagarria aurkeztea, etab.).

Bestalde, gure iritziz zerga-sistema familia-egoera desberdinetarako laguntza publikoa antolatzeke tresna erabilgarria bihurtu beharko litzateke; horregatik eskatzen dugu koordinazio sozio-fiskala indartzeko neurriak ezartzea eta ekimen pilotuen garapenarekin aurrera egitea, horren eragina neurtu ahal izateko eta horrela, familiak laguntzeko ereduaren unibertsaltasunean aurrera egiteko.

5.2.3. Familiek lanaren esparrua, familiaren esparrua eta norberaren bizitza **modu egokian bateratzeko irtenbideak** eskatzen dituztenean, funtsean bi gauza hauek eskatzen ari dira: seme-alabak hazi eta familiako kideak zaintzeko denbora, eta lan-jarduera egin bitartean autonomoak ez diren familiako kideak modu egokian eta dagokien eran (heziketa, harremanak, babesak) zaintzeko zerbitzuak. Bi eskari horiei diruarena gehitzen zaie, bai denbora “erosteko” (eta familiaren mantentzea eta ongizatea bermatzen dituzten diru-sarrerak jasotzen jarraitzeko), bai zerbitzuak erosteko, estatuak zuzenean eskaintzen ez baditu.

Euskadin, familientzako laguntza publikoa, alde batetik, hurbileko zerbitzu eta baliabide komunitarioetara bideratu da; hala nola, haurren zaintzaren esparruko Haurreskolak edo mendetasuneko egoeran dauden pertsonentzako eguneko zentroak. Hala ere, beharrezkoa da euskal administrazioek laguntza ematea, are gehiago eta dituzten eskumenen arabera, bateratzeko laguntza programak, baimenak eta zerbitzuak sendotu edota areagotzeko; era horretan, eskaintza zabala ziurtatuko da eta laneko sektore guztietara (publiko eta pribatueta) malgutasun handiagoa ekarriko duten bideak aztertu ahal izango dituzte, lanaldia murrizteari eta berrantolatzeari dagokionez eta denbora presentzialari edo telelanari dagokionez, bateratzea errazago izan dadin.

Bateratzearen gastuak zati batean konpentsatzeko laguntza ekonomikoak neurri partzialki aringarriak baino ez dira jasotzen dituztenentzat. Aitzitik, beharrezkotzat jotzen da maila ekonomikoari eta laguntzen unibertsaltasunari eustea; gainera, ahalegina egin beharko da etorkizunean horiek gora egiteko joera izan dezaten, eta arautegian behar diren aldaketak egingo dira beste zenbait kolektibo ere onuradun izan daitezkeen (langile autonomoak, zaintza bere gain ez duten gurasoak) eta bateratzeko laguntzak eskatzeko epea luzatuko da seme-alaben adina hamabi urte izango da, orain arteko zortzi urteko adina izan beharrean.